

«مدیریت پژوهشی»

گزارش نهایی طرح پژوهشی

«بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان در مورد عمل وازکتومی در استان بوشهر در سال ۱۳۸۶»

مجری طرح :

طناز صفوی

سال ۱۳۸۹

پیشگفتار

توسعه هر جامعه وابسته به برنامه ریزی صحیح در زمینه های مختلف از جمعیت و کنترل موالید است .یکی از این

راههای کنترل موالید ، وازکتومی یا بستن لوله در مردان است که علیرغم کم عارضگی و مطمئن بودن فقط ۴۲ میلیون

نفر در دنیا از این روش استفاده می کنند و طبق آمار زیج حیاتی سال ۸۶ در استان ما نیز فقط ۲ درصد از مردان از

وازکتومی به عنوان روش پیشگیری از باردار استفاده می کنند.

عوامل همچون پایین بودن درصد وازکتومی در استان و حتی کشور و در واقع پایین بودن سهم مردان در استفاده از

روشهای موثر تنظیم خانواده ، بالا بودن درصد حاملگی های ناخواسته و خطرات ناشی از آن ، اهمیت نقش مشارکت

مردان در برنامه های تنظیم خانواده و در نتیجه بهبود استانداردهای زندگی ، آسان بودن و کم هزینه بودن عمل

وازکتومی در مقایسه با توبکتومی و موثر بودن این روش در مقایسه با روشهای غیر دائمی ، نویسنده را بر آن داشت تا

با این پژوهش آگاهی و نگرش مردان را نسبت به وازکتومی بسنجد گرچه اجرای این طرح با توجه به گروه هدف و

نوع پرسشنامه مشکلات خاص خود را داشت و می بایست در تعیین پرسشگران مجرب بسیار دقت می نمود.

با تشکر از :

آقای فرامرز کشکولی – خانم دکتر آزیتا انارکی

و پرسشگران :

آقایان: کوروش نخعی – هاشم طاهری باورساد - اسماعیل حاجیان- هوشنگ زنده بودی

ایرج زنده بودی – محمد سعادت مند – حسینعلی خسروی فرد – عبدالحسین رستمی – جوانمرد

کایدی – عوض ذوالفقارلو- عیسی متولی- جعفر جعفری – رمضان گل بابازاده محمد گزیری –

سید ابراهیم موسوی- محمد رضا توکلی

خلاصه گزارش

۱	مقدمه
۲	مواد و روشها
۳	جدول شماره ۱ - توزیع نمونه ها بر حسب محل سکونت
۳	جدول شماره ۲ - توزیع نمونه ها بر حسب سن فعلی
۳	جدول شماره ۳ - توزیع نمونه ها بر حسب تعداد فرزندان
۳	جدول شماره ۴ - توزیع درصدی نمونه بر حسب نوع تحصیلات
۴	جدول شماره ۵ - توزیع نمونه ها بر حسب نوع اشتغال
۴	جدول شماره ۶ - توزیع نمونه ها بر حسب اطلاع از واژه وازکتومی
۴	جدول شماره ۷ - توصیف وضعیت آگاهی نمونه نسبت به معنی واژه بستن لوله در مردان
۵	جدول شماره ۸ - توزیع نمونه ها بر حسب آگاهی از عوارض بعد از انجام عمل وازکتومی
۵	جدول شماره ۹ - توزیع نمونه ها بر حسب آگاهی از احتمال بارداری بعد از وازکتومی
۶	جدول شماره ۱۰ - توزیع نمونه ها بر حسب آگاهی از برگشت پذیر بودن وازکتومی
۶	جدول شماره ۱۱ - توصیف وضعیت آگاهی نمونه نسبت به تفاوت عقیم شدن و اخته شدن
۶	جدول شماره ۱۲ - توزیع نمونه ها بر حسب آگاهی از معنی تنظیم خانواده
۶	جدول شماره ۱۳ - توزیع نمونه ها بر حسب نظر نسبت به برنامه های تنظیم خانواده
۷	جدول شماره ۱۴ - توزیع نمونه ها بر حسب لزوم اجرای برنامه های تنظیم خانواده در کشور
۷	جدول شماره ۱۵ - توزیع نمونه ها بر حسب علل لزوم رعایت تنظیم خانواده
۸	جدول شماره ۱۶ - توزیع نمونه ها بر حسب نگرش به وازکتومی
۱۱	بحث و نتیجه گیری
۱۴	منابع
۱۶	پیوست

بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان در مورد عمل وازکتومی در استان بوشهر در

سال ۱۳۸۶

طناز صفوی^۱

^۱ کارشناس پرستاری - کارشناس آموزش بهداشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

کلمات کلیدی: وازکتومی، تنظیم خانواده، توبکتومی

چکیده:

علی رغم این که وازکتومی ساده تر و کم هزینه تر است طبق آمار موجود استقبال از وازکتومی در مقایسه با توبکتومی ناچیز است. در این تحقیق آگاهی و نگرش مردان در مورد عمل وازکتومی در استان بوشهر مورد بررسی قرار گرفته است. در این مطالعه از جامعه آماری مردان متأهل به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نمونه ای ۵۰۴ نفر انتخاب گردید همچنین از پرسشنامه بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان در مورد عمل وازکتومی که توسط محققین انجام شده است، استفاده گردیده است. این پرسشنامه دارای ۳ قسمت مجزا درباره اطلاعات جمعیت شناختی، آگاهی و نگرش می باشد. اکثریت افراد در گروه سنی ۲۵ تا ۳۹ سال بودند. به طور کلی نگرش افراد نسبت به عوارض بعد از وازکتومی ضعیف بود. ۷۰.۴٪ مردان در مورد چاقی بعد از وازکتومی اطلاعی نداشته یا نظر مثبت داشتند و ۵۱.۷٪ مردان نمی دانستند که آیا وازکتومی احتمال بیماری های قلبی عروقی را افزایش می دهد یا خیر. ۹۴.۶٪ مردان مورد مطالعه با برنامه های تنظیم خانواده موافق بودند و ۶۳.۴٪ مردان معتقد بودند که تنظیم خانواده وظیفه مرد وزن هر دو می باشد. که نشان دهنده بستر مناسب برای اجرای برنامه تنظیم خانواده می باشد. به نظر می رسد اطلاعات ناکافی از عمل وازکتومی و عوارض آن باعث شده است که این روش مورد استقبال قرار نگیرد. بنابراین در اختیار قراردادن اطلاعات درست در مورد ماهیت وازکتومی می توان بر مقبولیت آن افزود و در نگرش نسبت به آن تغییرات قابل ملاحظه ای ایجاد کرد.

بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان در مورد عمل وازکتومی در استان بوشهر در

سال ۱۳۸۶

^۱ طناز صفوی

^۱ کارشناس پرستاری - کارشناس آموزش بهداشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

کلمات کلیدی: وازکتومی، تنظیم خانواده، توبکتومی

مقدمه: توسعه هر جامعه وابسته به برنامه ریزی صحیح در زمینه های مختلف از جمعیت و کنترل موالید است. استریلیزاسیون (بستن لوله در مردان و زنان) یکی از متدهای رایج پیشگیری از بارداری می باشد. در حال حاضر در دنیا ۲۲۳ میلیون نفر از این روش استفاده می کنند. اگر چه وازکتومی آسان تر و کم هزینه تر از توبکتومی می باشد. ولی هنوز جایگاه واقعی خود را در کشور ما به دست نیاورده است. در سال ۸۶ در روستا های استان بوشهر ۲۰ درصد زنانی که از روش های پیشگیری از باردای استفاده می کردند از توبکتومی استفاده کرده اند در حالی که فقط ۲ درصد مردان از وازکتومی کرده اند. این مطالعه در نظر دارد با تعیین آگاهی و نگرش مردان نسبت به وازکتومی گامی در جهت برنامه ریزی های صحیح و اصولی آموزشی برداشته و باافزایش استفاده از وازکتومی به عنوان یک روش پیشگیری از بارداری منجر به ارتقا سلامت زنان شود

مواد و روش ها: در این مطالعه از جامعه آماری مردان متاهل به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نمونه ای ۵۰۴ نفر انتخاب گردید همچنین از پرسشنامه بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان در مورد عمل وازکتومی که توسط محققین انجام شده است، استفاده گردیده است. این پرسشنامه دارای ۳ قسمت مجزا درباره اطلاعات جمعیت شناختی، آگاهی و نگرش می باشد. همچنین از روشهای آمار توصیفی با کمک نرم افزار EXCEL و SPSS استفاده برای بررسی داده ها استفاده شد.

یافته ها: ۴۵.۸ درصد افراد مورد مطالعه کاملاً معنی بستن لوله ها را می دانستند. بیشترین عارضه بعد از انجام وازکتومی ورم بیضه (۸.۶٪) ذکر شد. ۸۹.۵٪ افراد موافق برنامه های تنظیم خانواده بودند و ۸۸.۳٪ مشکلات اقتصادی را مهمترین علت استفاده از روش پیشگیری بیان کردند. ۶۳.۴٪ با این موضوع که تنظیم خانواده مختص زنان است مخالف یا کاملاً مخالف بودند. ۱۴.۸٪ افراد وازکتومی را از نظر شرعی حرام میدانستند. به طور کلی نگرش افراد نسبت به عوارض بعد از وازکتومی ضعیف بود. ۷۰.۴٪ مردان در مورد چاقی بعد از وازکتومی اطلاعی نداشته یا نظر مثبت داشتند و ۵۱.۷٪ مردان نمی دانستند که آیا وازکتومی احتمال بیماری های قلبی عروقی را افزایش می دهد یا خیر

بحث و نتیجه گیری: ۹۴.۶٪ مردان مورد مطالعه با برنامه های تنظیم خانواده موافق بودند و ۶۳.۴٪ مردان معتقد بودند که تنظیم خانواده وظیفه مرد وزن هر دو می باشد. که نشان دهنده بستر مناسب برای اجرای برنامه تنظیم خانواده می باشد. به نظر می رسد اطلاعات ناکافی از عمل وازکتومی و عوارض آن باعث شده است که این روش مورد استقبال قرار نگیرد. بنابراین در اختیار قراردادن اطلاعات درست در مورد ماهیت وازکتومی می توان بر مقبولیت آن افزود و در نگرش نسبت به آن تغییرات قابل ملاحظه ای ایجاد کرد.

مقدمه

جمعیت جهان در دو قرن اخیر سرعت افزایش یافته و طبق آمارهای دقیق مجامع مسئول بین المللی از یک میلیارد نفر به ۶ میلیارد نفر بالغ شده است. این افزایش سریع متأسفانه عوارض گوناگونی را بصورت مستقیم و غیر مستقیم داشته است. عوارض غیر مستقیم، شامل افزایش سوانح و حوادث طبیعی مانند سیلاب، زلزله، کمبود انواع منابع طبیعی، خشکسالی و غیره و عوارض مستقیم شامل گرسنگی و بیکاری و پیامد ناگوار آن در ابعاد مختلف مانند خیانت و شیوع بیماریهای مختلف و غیره می باشد.^۱

وضعیت ناگوار فوق با ادامه روند رشد جمعیت هر روز شدت خواهد یافت، در حقیقت افزایش جمعیت جهان، تهدید کننده جان میلیون ها نفر است که اکثر آنان را زنان و کودکان تشکیل می دهند. هدف از کنترل موالید کاهش حاملگی های ناخواسته و به طور کلی ارتقا سلامت جسمی و روحی زنان و کودکان می باشد.

توسعه هر جامعه وابسته به برنامه ریزی صحیح در زمینه های مختلف از جمعیت و کنترل موالید است. خوشبختانه کشور ایران در چند دهه اخیر تحولات چشمگیر جمعیت شناختی را تجربه نموده است. از دهه ۱۳۶۰ به بعد میزان های باروری با شتاب و سرعت بسیاری رو به کاهش نهاده است چرا که اعمال برنامه های توسعه از جمله گسترش آموزش و بهداشت و نیز خدمات روستایی در کشور زمینه هایی برای تحولات اجتماعی و تغییر نگرش های عمومی ایجاد نمود. بدین منوال از سال ۱۳۶۴ به بعد میزان باروری کل در کشور کاهش یافت و از اواخر دهه ۶۰ این کاهش سرعت چشمگیری پیدا کرد. تحقیقات مختلف نشان داده است که کاهش باروری در ایران در کلیه استان های کشور و مناطق شهری و روستایی صورت گرفته و علیرغم زمینه های متفاوت اقتصادی- اجتماعی در استان های کشور تشابهات زیادی از جهت جمعیت شناختی بین استان ها و همچنین مناطق روستایی و شهری کشور دیده می شود. روند فوق نشانگر نوعی همگرایی رفتارهای باروری در کشور می باشد. هرچند هنوز سطح و الگوهای متفاوتی از باروری در نقاط مختلف کشور وجود دارد مثلاً بر مبنای تحقیق DHS در سال ۱۳۷۹ استان های سیستان و بلوچستان، هرمزگان و بوشهر باروری بالاتری نسبت به کل کشور داشته اند.^۲

استریلیزاسیون (بستن لوله در مردان و زنان) یکی از متدهای رایج پیشگیری از بارداری می باشد. در حال حاضر در دنیا ۲۲۳ میلیون نفر از این روش استفاده می کنند. در بسیاری از کشور های توسعه یافته این روش اولین روش انتخابی برای پیشگیری از بارداری می باشد. بیشترین میزان بستن لوله ها در زنان در پرتوریکو (۴۸.۷٪) می باشد.

علی رغم این که واکتومی یکی از کم عارضه ترین و مطمئن ترین روش های دائمی تنظیم خانواده محسوب می شود ولی در دنیا فقط ۴۲ میلیون نفر از این روش استفاده می کنند. واکتومی در کشور های پیشرفته مانند نیوزلند و آمریکا طرفداران بیشتری دارد به طوری که بالاترین میزان واکتومی (۱۸٪) در این دو کشور دیده می شود. در نپال میزان واکتومی ۵.۴٪ و در بوتان ۸٪ می باشد. تعدادی از کشور ها از جمله ژاپن واکتومی ممنوع می باشد و در تعدادی دیگر محدودیت سنی برای آن قائل شده اند. در ۸ کشور اروپایی حداقل سن می بایست ۲۵ سال باشد.^۳

در آمریکا هر ساله بیش از ۵۰۰۰۰۰ مرد واکتومی را به عنوان روش پیشگیری از بارداری انتخاب می کنند.^۴ اگر چه واکتومی آسان تر و کم هزینه تر از توبکتومی می باشد. ولی هنوز جایگاه واقعی خود را در کشور ما به دست نیاورده است.

بر اساس ذیح حیاتی در سال ۸۶ در روستا های استان بوشهر ۲۰ درصد زنانی که از روش های پیشگیری از باردای استفاده می کردند از روش بستن لوله استفاده کرده اند در حالی که فقط ۲ درصد مردان از واکتومی به عنوان روش پیشگیری از بارداری استفاده می کنند. این ارقام در کشور ۳۲٪ برای توبکتومی و ۱.۸۶٪ برای واکتومی می باشد.

تنوع وسایل پیشگیری از بارداری مورد استفاده زنان و محدود بودن روش های مورد استفاده برای مردان و وجود برخی نگرش های نادرست که تنظیم خانواده را مختص زنان می داند ، سبب می گردد که مردان مشارکت کمتری در برنامه های تنظیم خانواده داشته باشند ، مشارکت مردان در برنامه های تنظیم خانواده سبب بهبود استانداردهای زندگی و رشد و تکامل می شود.

در یک بررسی بر روی آگاهی و نگرش ۴۰۰ مرد متاهل در مرودشت مشخص شده است میزان آگاهی از وازکتومی در ۳۳.۳٪ ضعیف ، ۲۵٪ متوسط و ۴۱.۸٪ خوب بوده است نگرش این افراد در خصوص وازکتومی ۴۴٪ ضعیف ، ۳۴.۸٪ متوسط و ۲۱٪ دارای نگرش خوب بودند.

افزایش آگاهی مردان نسبت به تنظیم خانواده و روشهای جلوگیری از بارداری و همچنین آگاهی از خطرات ناشی از حاملگی های ناخواسته می تواند سهم مردان را در استفاده از روشهای موثر تنظیم خانواده مانند عمل وازکتومی افزایش داده و گام موثری در جهت کنترل جمعیت کشور بر خواهد داشت .

در بررسی دیگر در شیراز میزان مشارکت مردان در برنامه تنظیم خانواده مورد مطالعه قرار گرفته است . یافته های پژوهش نشان می دهد که میزان مشارکت اجرایی مردان ۳۴.۴٪ و میزان مشارکت حمایتی آنان ۵۲٪ بوده است. مطالعاتی در کاشان بر روی ۵۲۰ نفر مرد متاهل در مناطق روستایی نشان داد که در بین روش های پیشگیری از بارداری وازکتومی بالاترین مخالفت را به همراه داشت (۷۹.۵٪) که بیشترین دلیل مخالفت به خاطر عوارض روش به (۳۴٪) بوده. در بررسی دیگر بر روی آگاهی و نگرش کارکنان بهداشتی استان مازندران در مورد وازکتومی ۹۲.۳٪ نگرش مثبت و ۷.۷٪ نگرش بی تفاوت نسبت به وازکتومی داشتند. در حالی که ۸۱٪ با این روش موافق بودند تنها ۲.۷٪ از این روش استفاده کردند.

بطور کلی این مطالعه با هدف کلی تعیین وضعیت آگاهی و نگرش مردان متاهل نسبت به عمل وازکتومی در سال ۱۳۸۶ در شهرستان بوشهر اجرا گردید .

این مطالعه در نظر دارد با تعیین آگاهی و نگرش مردان نسبت به وازکتومی گامی در جهت برنامه ریزی های صحیح و اصولی آموزشی برداشته و با افزایش استفاده از وازکتومی به عنوان یک روش پیشگیری از بارداری منجر به ارتقاء سلامت زنان شود .

مواد و روش ها

در این مطالعه از جامعه آماری مردان متاهل به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نمونه ای ۵۰۴ نفر انتخاب گردید همچنین از پرسشنامه بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان در مورد عمل وازکتومی که توسط محققین انجام شده است ، استفاده گردیده است. این پرسشنامه دارای ۳ قسمت مجزا درباره اطلاعات جمعیت شناختی ، آگاهی و نگرش می باشد. قسمت اول این پرسشنامه مربوط به اطلاعات دموگرافیک یا جمعیت شناختی می باشد که سوال ۱ تا ۱۵ را شامل می شود. سوالات آگاهی سنج از سوال ۱۶ تا سوال ۳۸ را شامل می گردد و بصورت کمی قابل نمره گذاری است . قسمت آگاهی سنج شامل ۱۴ پرسش است که تابع مقیاس لیکرت می باشد. این پرسشنامه قبل از اجرا بصورت آزمایشی جهت تعیین پایایی و اعتبار بر روی یک نمونه کوچک اجرا گردید با توجه به نتایج بدست آمده میزان اعتبار این پرسشنامه برابر $r=0.78$ و میزان پایایی $r=0.83$ می باشد. همچنین از روشهای آمار توصیفی با کمک نرم افزار EXCEL و SPSS استفاده برای بررسی داده ها استفاده شده است.

یافته ها

جدول شماره ۱ - توزیع فراوانی نمونه های مورد مطالعه بر حسب محل سکونت

شهر	روستا	جمع	
۳۷۸	۱۲۶	۵۰۴	تعداد
۷۵	۲۵	۱۰۰	درصد

جدول شماره ۲ - توزیع فراوانی نمونه های مورد مطالعه بر حسب سن فعلی

	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۴	۳۵-۳۹	۴۰ به بالا	جمع
تعداد	۳۸	۱۰۸	۱۳۳	۹۹	۱۲۶	۵۰۴
درصد	۷/۵	۲۱/۴	۲۶/۴	۱۹/۶	۲۵	۱۰۰

جدول شماره ۳ - توزیع فراوانی نمونه های مورد مطالعه بر حسب تعداد فرزندان

	۰-۱	۲-۴	۵ به بالا	جمع
تعداد	۲۲۸	۱۸۰	۹۶	۵۰۴
درصد	۴۵/۲	۳۵/۷	۱۹	۱۰۰

جدول شماره ۴ - توزیع فراوانی درصدی نمونه مورد مطالعه بر حسب نوع تحصیلات

کم سواد	راهنمایی	دیپلم	بالتر از دیپلم	جمع
۱۹۳	۱۳۹	۱۰۳	۶۹	۵۰۴
۳۸/۳	۲۷/۶	۲۰/۴	۱۳/۷	۱۰۰

جدول شماره ۵- توزیع فراوانی نمونه های مورد مطالعه بر حسب نوع اشتغال

	بیکار	کارگر	کارمند	سایر	جمع
تعداد	۱۳	۱۵۴	۱۴۳	۱۹۴	۵۰۴
درصد	۲/۶	۳۰/۶	۲۸/۴	۳۸/۵	۱۰۰

جدول شماره ۶- توزیع فراوانی نمونه های مورد مطالعه بر حسب اطلاع از واژه وازکتومی

	کاملاً	نسبتاً	اصلاً	جمع
تعداد	۱۲۵	۸۱	۲۹۸	۵۰۴
درصد	۲۴/۸	۱۶/۱	۵۹/۱	۱۰۰

جدول شماره ۷- توصیف وضعیت آگاهی نمونه مورد مطالعه نسبت به معنی واژه بستن لوله در مردان

	کاملاً	نسبتاً	اصلاً	جمع
تعداد	۲۳۱	۱۵۴	۱۱۹	۵۰۴
درصد	۴۵.۸	۳۰.۶	۲۳.۶	۱۰۰